

 Introduction and textual analysis of the birth certificate of Amirul Momineen Ali (AS) attributed to Abu Mekhnaf Lot bin Yahya Azdi

 Hossein Mohtadi¹

Submitted: 14-09-2023 Revised: 21-11- 2023 Accepted: 01-12- 2023 Published: 22-09-2024 pp.217-238

Abstract

Abu Mekhnaf Lot bin Yahya Azdi, who died in 157 AH, has been remembered by many books, one of his works, which is only mentioned in the book of al-Dhari'a by Agha Bozur Tehrani, is the book "The Birth of Amir al-Mu'minin (AS)". A copy of the birth certificate of Hazrat Amir al-Mu'min (a.s.) attributed to Lot bin Yahya Azdi and translated by Mohammad Taqi Mousavi has been registered in the catalog of Ayatollah Golpayegani's library under number 8246-96/56; Also, there are copies of this work in Dashtestan, where the tradition of reciting is still standing. In this article, the author has investigated and analyzed this birth certificate in a descriptive and analytical way; It also expresses the characteristics and shortcomings and unknown dimensions of this work in three linguistic, syntactic and rhetorical levels. Then it deals with the story of the birth of Imam Ali (a.s.) until his migration from Mecca to Madinah and the plots of Quraysh and finally ends with the topic of his marriage with Hazrat Fatima Zahra (AS). Despite doubting the validity of the claim of "Mohammed Taqi Mousavi" in the translation of the birth certificate of Amir al-Mu'minin Ali (AS) by "Abu Mekhnaf"; But his translation is a valuable work in its own kind because of its linguistic, syntactic and rhetorical features and the meaningful poems he added to the text.

Keywords: Amir al-Mo'minin Ali (AS), Abu Mekhnaf, Mohammad Taqi Mousavi, Mavlutnameh, manuscript, Persian Gulf.

CONFLICT OF INTERESTS

The authors declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this paper.

© Authors, Published by [Journal of Codicology and manuscript research](#). This is an open-access. paper distributed under the CC BY (license <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

¹. Associate Professor. Department of Arabic Language and Literature. Faculty of Literature and Humanities. Persian Gulf University, Bushehr, Iran. mohtadi@pgu.ac.ir

References

- Abu Makhnaf Azdi, Lut bin Yahya. (1398). The Birth Certificate of Amir al-Mu'minin Ali (AS). Translated by Muhammad Taqi Mousavi. Edited and commented by Hossein Mohtadi. Qom: Kalam Mandegar.
- Al-'Akbari al-Baghdadi (Sheikh Mufid), Muhammad ibn Muhammad al-Na'man. (1993 AH). Al-Irshad fi Ma'rifat Hujaj Allah 'ala al-Ibad. Edited by Al-Bayt Institute. Qom: Al-Bayt Institute.
- Al-Baladhuri, Ahmad bin Yahya bin Jabir. (1996). Ansab al-Ashraf. Edited by Suhail Zakar and Riyadh Zirikli. Beirut: Dar al-Fikr.
- Amin, Seyyed Mohsen. (n.d.). A'yan al-Shi'a. Location not specified.
- Bahramiān, Ali. (1373). Great Islamic Encyclopedia = Article by Abu Makhnaf. Tehran: Great Islamic Encyclopedia.
- Dara'iti, Mustafa. (1389). Catalog of Manuscripts of Iran (Dena). Tehran: Library and Document Center of the Islamic Consultative Assembly.
- Dara'iti, Mustafa. (1392). Catalog of Manuscripts of Iran (Fanakha). Tehran: National Library and Archives Organization of the Islamic Republic of Iran.
- Dehkhoda, Ali Akbar. (1389). Dehkhoda Dictionary. Tehran: University Publications.
- Fahimi Tabr, Hamid Reza; Mousavi, Seyyed Mahmoud; Dinarvand, Milad; Ghapani, Seyyed Amir Hossein. "Style of Surah Al-Muddathir." Islamic Text Studies Quarterly. No. 19.
- Farashbandi, Alimrad. (1957). Tarikh va Joghrafiyai Barazjan (Sangar Mujahidin). Shiraz: Ahmad Printing House.
- Hamawi, Yaqut bin Abdullah. (1400 AH). Mu'jam al-Adibā. Beirut: Dar al-Fikr.
- Hilli (Allameh), Hasan bin Yusuf. (1381 AH). Rijal al-Hilli. Najaf: Publications of Haydariyah Press.
- Ibn Abi Hatam, Abdul Rahman bin Muhammad bin Idris. (1271 AH). Al-Jarh wa al-Ta'dil. Beirut: Dar al-Kutub al-Ilmiyyah.
- Ibn Athir, Iz al-Din Ali. (1371). Al-Kamil. Translated by Abu al-Qasim Halat and Abbas Khalili. Tehran: Scientific Publishing Institute.
- Ibn Ma'in, Abu Zakariya Yahya. (1399 AH). The History of Yahya bin Ma'in as narrated by Al-Duri. Edited by Ahmad Noor Saif. Riyadh: King Abdulaziz University Scientific Research Center.
- Ibn Nadim, Muhammad bin Ishaq. (1381). Al-Fihrist. Translated by Muhammad Reza Tajaddod. Tehran: Asatir.
- Kahhalah, Omar Reza. (1993). Dictionary of Authors. Beirut: Al-Risalah Institute.
- Majlisi, Muhammad Baqir. (1984 AH). Bihār al-Anwār. Beirut: Al-Wafa Institute.
- Mamaqani, Abdullah ibn Muhammad. (1971 AH). Tanqih al-Maqal fi Ilm al-Rijal. Najaf.

Studies

Original Paper

Report and Review

- Manzavi Tehrani (Aqa Bozorg Tehrani), Muhammad Mohsen. (1990 AH). Al-Dhari'ah ila Tasānif al-Shi'ah. Qom: Ismailians.
- Mashkoo, Muhammad Javad. (1971). Dasturnameh dar Sarf va Nahv Zaban Farsi. Tehran: Eastern Publishing Institute.
- Mawlavi Balkhi, Jalal al-Din Muhammad. (1996). Masnavi. Edited by Muhammad Estelami. Tehran: Zavar Publications.
- Mazandarani (Ibn Shahrā Ashub), Muhammad ibn Ali. (2000). Al-Manaqib. Qom: Allameh Publishing Institute.
- Mohtadi, Hossein. (2019). Muqaddimah Abu Mukhnif.
- Najashi, Abu al-Abbas Ahmad ibn Ali ibn Ahmad. (n.d.). Kitab al-Rijal. Tehran: Publications of the Book Publishing Center.
- Nizami, Ilyas ibn Yusuf. (2004). Kulliyat Nizami. Edited by Vahid Dastgirdi. Tehran: Talaye Publications.
- Qomi, Shadhan ibn Jibril. (1984). Al-Fadhail. Qom: Sharif Razi Publications.
- Saadi Shirazi, Abu Muhammad Musharraf al-Din Muslih. (1375). Bustan. Edited by Gholam Hossein Yousefi. Tehran: Khwarazmi Publications.
- Saadi Shirazi, Abu Muhammad Musharraf al-Din. (1342). Ghazaliyat of Saadi. Edited by Muhammad Ali Foroughi. Tehran: Iqbal Publications.
- Tabatabai, Seyyed Mohammad Hossein. (1995). Tafsir al-Mizan. Qom: Islamic Propagation Office.
- Tusi, Muhammad ibn Hasan. (1996 AH). Rijal al-Tusi. Edited by Javad al-Qayyumi al-Isfahani. Qom: Islamic Publishing Institute of the Society of Teachers in Qom.
- Yahya, Yahya ibn Ibrahim ibn Ali. (n.d.). Marviyat Abi Mukhnif fi Tarikh al-Tabari. Riyadh: Dar al-Asimah.

doi معرفی و بررسی متن شناختی مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع)

منسوب به ابومخنف لوط بن یحیی ازدی

حسین مهتدی^۲

از صفحه ۲۱۷ تا صفحه ۲۳۸ تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۳ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۰۸

چکیده

از ابومخنف لوط بن یحیی ازدی متوفی ۱۵۷ ق کتاب‌های متعددی به یادگار مانده است، یکی از آثار او که فقط در کتاب الذریعه آقابزرگ تهرانی از آن نام برده شده است کتاب «مولد امیر المؤمنین (ع)» است. از مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین (ع) منسوب به لوط بن یحیی ازدی و ترجمه محمدتقی موسوی نسخه‌ای در فهرست کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی به شماره ۸۲۴۶-۵۶/۹۶ ثبت شده است؛ همچنین نسخه‌هایی از این اثر در شهرستان دشتستان که هم‌چنان سنت مولودی خوانی در آنجا پابرجا است وجود دارد. نگارنده در این مقاله با شیوه توصیفی تحلیلی به بررسی و تحلیل این مولودنامه پرداخته است؛ همچنین به بیان ویژگی‌ها و نواقص و ابعاد ناشناخته این اثر در سه سطح لغوی و نحوی و بلاغی می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که این مولودنامه با موضوع آفرینش پیامبر (ص) و امام علی (ع) قبل از خلقت حضرت آدم (ع) شروع می‌شود؛ سپس به داستان ولادت امام علی (ع) تا هجرت ایشان از مکه به مدینه و توطئه‌های قریش می‌پردازد و در نهایت با موضوع ازدواج آن حضرت با حضرت فاطمه زهرا (س) خاتمه می‌یابد. باوجود تشکیک در صحت ادعای «محمدتقی موسوی» در ترجمه مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) اثر «ابومخنف»؛ ولی ترجمه او به خاطر ویژگی‌های زبانی و نحوی و بلاغی اش و اشعار پرمعنایی که به متن افزوده است در نوع خود اثری ارزشمند است.

کلیدواژه‌ها: امیر المؤمنین علی (ع)، ابومخنف، محمدتقی موسوی، مولودنامه، نسخه خطی، خلیج فارس.

Cite this article: Mohtadi, Hossein. (2024). Introduction and textual analysis of the birth certificate of Amirul Momineen Ali (AS) attributed to Abu Mekhnaf Lot bin Yahya Azdi. Journal of Codicology and Manuscript Research (JCMR) (In Persian: Pizhūhish/hā-yi nuskah/shināsī va taṣṭīḥ-i mutūn). vol-3, Issue-2, 217-238.
<https://doi.org/10.22034/crtc.2023.416409.1110>

۱. مقدمه

هرچند که برخی مولودی‌خوانی را نوعی بدعت می‌داند و به همین خاطر آن را مردود می‌داند؛ ولی طبق آیات قرآن کریم، مولودی‌خوانی و جشن و شادی در ایام ولادت پیامبر اکرم و دیگر معصومین امر پسندیده است چراکه: جشن و مولودی‌خوانی نشانه اظهار محبت و علاقه به اهل بیت است. قرآن از مسلمانان خواسته که به خویشاوندان پیامبر اکرم اظهار دوستی و محبت نمایند: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» (شوری، ۲۳)؛ بنابراین شکی نیست که برگزاری مراسم گرامیداشت اولیای الهی جلوه‌ای از عشق و علاقه مردم به بزرگواران است که از دیدگاه قرآن کریم مورد پذیرش است. گرامیداشت ولادت پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) در حقیقت یادآوری نعمتی بزرگ است و یادآوری نعمت‌ها، امری مشروع، مطلوب و ستوده است و خدای متعال نیز ما را در قرآن کریم بدان امر کرده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا * إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَ» (احزاب، ۹-۱۰)، این آیات مؤمنین را یادآوری می‌کند که در ایام جنگ خندق چه نعمتها به ایشان ارزانی داشت، ایشان را یاری، و شر لشکر مشرکین را از ایشان برگردانید، با اینکه لشکریانی مجهز، و از شعوب و قبائل گوناگون بودند، از غطفان، از قریش، احابیش، کنانه، یهودیان بنی قریظه، بنی النضیر جمع کثیری آن لشکر را تشکیل داده بودند، و مسلمانان را از بالا و پایین احاطه کرده بودند، با این حال خدای تعالی باد را بر آنان مسلط کرد، و فرشتگانی فرستاد تا بیچاره‌شان کردند. (طباطبایی، ۱۳۷۴، ج ۱۶: ۴۲۷) خدای تعالی این ایام را در قرآن یادآوری و تجلیل می‌کند که این روزها را فراموش نکنید؛ بنابراین ما باید همیشه این نعمت‌ها را به یاد داشته باشیم و از یاد نبریم. از آنجاکه ولادت پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) بزرگ‌ترین نعمت و هدیه خدا برای بشریت است؛ به همین خاطر گرامیداشت این روزها در حقیقت یادآوری و شکر نعمت خدای متعال بر ما است. جشن و مولودی‌خوانی در حقیقت بلندآوازه نمودن پیامبر است، قرآن می‌فرماید ما آوازه تو را در جهان بلند کرده ایم «وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ» (انشراح، ۴).

به‌همین خاطر ایرانیان از همان نخستین روزهای ورود اسلام به سرزمینشان با آغوش باز دین اسلام را پذیرفتند. ذکر و یاد ائمه اطهار همواره مورد توجه آنان بوده است حال خواه ولادت آن بزرگواران باشد یا خواه شهادت آنان. مردم جنوب ایران به دلیل عشق و علاقه وافری که همواره نسبت به اهل بیت پیامبر داشته‌اند؛ همواره موقوفاتی را برای گرامی داشت یاد امامان خود وقف می‌کردند. «یکی از جلوه‌های این کار فرهنگی برگزاری مراسم مولودخوانی برای پیامبر اکرم (ص)، امام علی (ع) و امام زمان (عج) است که این سنت حسنه در شهرستان دشتستان استان بوشهر همچنان پابرجا است. مردم این خطه از کشور عزیزمان علاوه بر پیش‌بینی و تعیین موقوفات مالی برای این کار، از نظر علمی نیز مقدمات این مراسم را فراهم آورده‌اند؛ چراکه در گذشته برای این کار فرهنگی اقدام به نوشتن

کتاب‌هایی کرده‌اند و هر ساله چند شب قبل از ولادت آن عزیزان و روز ولادتشان در حسینیه‌ها و اماکن مقدس گرد هم جمع می‌شوند و یکی از قاریان به سبکی خاص که از روزگاران قدیم برجای مانده است، اقدام به قرائت این کتاب‌ها می‌کند و حاضران با شنیدن نام پیامبر اکرم (ص)، امیرالمؤمنین (ع) و صاحب‌الزمان (عج) با صدای بلند ذکر «صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ» را بر زبان جاری می‌کنند و قاری کتاب نیز در اثنای قرائت خود عبارت «عَلَى مُحَمَّدٍ جَدِّ الْحَسَنِ الْفِ صَلَاةٍ وَ سَلَامٍ وَ عَلِيٍّ يَا رَسُولَ اللهِ» را تکرار می‌کند و مردم با شنیدن این کلام به تشویق و ابراز شادی می‌پردازند» (مهتدی، ۱۳۹۸: ۱۸-۱۹). نگارنده در این مقاله با شیوه توصیفی تحلیلی به بررسی ویژگی‌های مولودنامه منسوب به ابومخنف پرداخته است.

۲. پیشینه پژوهش

مولودنامه امیرالمؤمنین علی (ع) منسوب به ابومخنف و ترجمه محمد تقی موسوی به تصحیح حسین مهتدی از سوی انتشارات کلام ماندگار چاپ شده است. این مولودنامه با موضوع آفرینش پیامبر (ص) و امام علی (ع) قبل از خلقت حضرت آدم (ع) شروع می‌شود؛ سپس به داستان ولادت امام علی (ع) تا هجرت ایشان از مکه به مدینه و توطئه‌های قریش می‌پردازد و در نهایت با موضوع ازدواج آن حضرت با حضرت فاطمه زهرا (س) خاتمه می‌یابد. مصحح در این اثر هیچ اشاره‌ای به سطوح لغوی، نحوی و بلاغی این مولودنامه نکرده است؛ بنابراین این مقاله نخستین اثری است که به بررسی این مولودنامه می‌پردازد.

۳. نسخه‌شناختی مولودنامه امیرالمؤمنین علی (ع)

در کتاب فهرستواره دست‌نوشته‌های ایران (دنا) مشخصات این نسخه خطی چنین ثبت شده است: «مولودنامه امیرالمؤمنین (ع) ترجمه مولودیة ابومخنف. نویسنده در معرفی این نسخه می‌نویسد: (قم- کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی، ۸۲۴۶-۵۶/۹۶) مترجم در این رساله مولودنامه امیرالمؤمنین را که ابی‌مخنف لوط بن یحیی ازدی به تازی نگاشته است، به پارسی برگردانده و تألیف آن را به درخواست کربلایی شهسوار فرزند ملا، مقیم دالکی انجام داده است، او همچنین در اثنای رساله اشعاری به پارسی درج نموده است. تاریخ کتابت آن مشخص نیست و تعداد برگ آن ۱۰۲ صفحه می‌باشد» (درایتی، ۱۳۸۹: ۱/۳۷۹)؛ همچنین در کتاب فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا) نیز به این مولودنامه اشاره شده است در این کتاب نیز مکان نگهداری این مولودنامه را کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی قم معرفی می‌کند: «قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۲۴۶-۵۶/۹۶. آغاز: نماند زهستی جهان را نشان // نهد پا اگر عقل از اندازه پیش // خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مترجم یکی از عالمان شیعه در قرن سیزدهم می‌باشد؛ ۱۰۲ گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰×۱۵» (درایتی، ۱۳۹۲: ۳۲/۵۷۳)؛ اما بر اساس گفته مصحح با مراجعه به کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی مشخص شد که این نسخه به جای دیگری منتقل شده که با پی‌گیری‌های فراوان متأسفانه اثری از این نسخه یافت نشده است. (مهتدی، ۱۳۹۸: ۲۰) از آنجا که در کتاب «فنخا» آغاز این مولودنامه

را عبارت «نماند زهستی جهان را نشان» معرفی می‌کند و به پایان کتاب و تاریخ کتابت آن اشاره نمی‌کند و با توجه به نسخه‌هایی که مصحح بعداً به دست آورده است، مشخص می‌شود که مولودنامه‌ای که در این کتابخانه بوده از آغار و پایان آن صفحاتی حذف شده است. به همین خاطر مصحح با جستجو در شهرستان دشتستان که از این مولودنامه استفاده می‌کنند سه نسخه که قدمت آن از همه بیشتر بوده است انتخاب کرده که به شرح زیر معرفی می‌گردد. لازم به ذکر است که ابتدای این نسخه‌ها با آنچه در فنا آمده است برابر است:

۱- نسخه حاج مال الله: این نسخه که در ابتدای آن وقف‌نامه‌ای است که واقف آن حاج مال الله فرزند مرحوم شیخ اسماعیل بحرانی الاصل [مشهور به عرب‌زاده] است. این نسخه اکنون در اختیار خداکرم عرب‌زاده فرزند مرحوم حاج اکبر فرزند کربلایی باقر فرزند حاج مال الله فرزند شیخ اسماعیل بحرانی الاصل، وارث واقف است. تعداد صفحات این نسخه ۲۸۰ صفحه ۱۱ سطری است. صفحه ۲ از این نسخه محذوف است. این نسخه توسط محمد طاهر بن مقصود ساکن برازجان در سال ۱۲۸۷ ق به خط نستعلیق نوشته شده است. ارزش و اهمیت این نسخه در سحت و قدمت و کهنگی آن است؛ زیرا تاریخ کتابت آن از نسخه‌های دیگر قدمت بیشتری دارد؛ به همین خاطر مصحح این نسخه را به‌عنوان نسخه اساس قرار داده است و آن را به اختصار «مع» نامگذاری کرده است.

۲- نسخه حسینیة حاج بهروز حاجی‌زاده: این نسخه اکنون در حسینیة حاج بهروز حاجی‌زاده در روستای خیرآباد شهرستان دشتستان نگهداری می‌شود. تعداد صفحات این نسخه ۲۳۰ صفحه ۱۲ سطری است که صفحه‌های ۲۲۴ تا ۲۲۹ از این نسخه محذوف است. کتابت این نسخه نیز توسط محمد طاهر بن مقصود به خط نستعلیق در سال ۱۲۸۸ ق نوشته شده است. مصحح آن را به اختصار «بح» نامگذاری کرده است.

۳- نسخه حسینیة مشهدی احمد حیاتی: این نسخه اکنون در حسینیة مشهدی احمد حیاتی در روستای خیرآباد شهرستان دشتستان نگهداری می‌شود. تعداد صفحه‌های این نسخه ۲۹۲ صفحه ۱۱ سطری است. این نسخه از آغاز کتاب تا ابتدای صفحه ۷ محذوف است و از آخر کتاب نیز صفحه پایانی آن نیز حذف شده است. این نسخه به خط نستعلیق نوشته شده است. با مقایسه این سه نسخه با یکدیگر مشخص شد که کاتب هر سه نسخه محمد طاهر بن مقصود است؛ ولی با این وجود نسخه حسینیة مشهدی احمد حیاتی بسیار به نسخه مرحوم حاج مال الله از نظر نوشتار و مطالب نزدیک‌تر است (مهندی، ۱۳۹۸: ۲۰). مصحح آن را به اختصار «اح» نامگذاری کرده است.

۴. معرفی مترجم و انگیزه او در ترجمه این مولودنامه

از آنجاکه این کتاب در شهرستان دشتستان استان بوشهر نگاشته شده است به احتمال قوی مترجم آن نیز از همین منطقه است. مصحح در مقدمه این کتاب بیان می‌کند درباره مترجم کتاب یعنی محمدتقی موسوی

جستجوی زیادی صورت گرفت؛ ولی متأسفانه اطلاعات دقیقی به دست نیامد. مرحوم علیمراد فراشبندی در کتاب تاریخ و جغرافیای برازجان (سنگر مجاهدین) به معرفی شخصی به نام آخوند محمدتقی می‌پردازد:

«مرحوم آخوند محمدتقی علاوه بر اینکه از ادبا و فضایی رفیع در جات و واعظی جلیل‌القدر، ذاکری وسیع‌الصدر بود، در رسایل و مکاتب نیز کم‌نظیر و از خطاطان بنام و شهیر برازجان محسوب می‌شد و خط نسخ و نستعلیق را بسیار زیبا و عالی می‌نگاشت» (فراشبندی، ۱۳۳۶: ۲۰۱) احتمال می‌رود که مترجم کتاب همین شخص باشد. از آنجا که شخصیت‌هایی که فراشبندی در کتاب خود از آنان نام برده است مربوط به دشتستان است؛ بنابراین به احتمال زیاد محمد تقی موسوی نیز در همین منطقه می‌زیسته است. همچنین باتوجه به این که کاتب این نسخه‌ها یعنی محمد طاهر بن مقصود تاریخ ۱۲۸۷ ق را در پایان نسخه‌اش اساس نوشته است نشان می‌دهد که محمد تقی موسوی نیز در همین سال‌ها می‌زیسته است (مهتدی، ۱۳۹۸: ۴۵). از استادان و شاگردان مترجم نیز اطلاعاتی در دست نیست.

مترجم در مقدمه مولودنامه بعد از ثنای خدای بزرگ و مدح پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) انگیزه خود را از ترجمه این اثر چنین بیان می‌کند:

«در این اوان، سعادت نشان عالی‌شان سعادت و صلاحیت و تقوی نشان مؤسس اساس خیر و احسان، بانی مبانی بر و امتنان، نتیجه قضایای عزت و افتخار سلاله شجره مروّت و اعتبار، کربلائی «شهبسوار» خَلَف ارجمند مرحمت و غفران پناه «ملاً» مقیم دالکی^۱، نظر به مراسم خیرخواهی از این فقیر قلیل البضاعة التماس نموده که حسب المرام او مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین و امام المتّقین و یعسوب الدّین و قُدوة الصّالحین و قائد العُرّ المَحْجَلین علی بن ابی طالب علیه السّلام را مطابق تألیف روایت عالم فاضل ابی مَحْنَف لوط بن یحیی از دی رحمة الله [علیه] به لغت عجمی قریب به فهم در رشته تحریر و به سبک تقریر منتظم سازم تا از فواید آن عامه خلق فیض یاب و بهره‌مند گردد. این بنده عاصی «محمد تقی الموسوی» انجام مرام او را غنیمت داشته حسب الالتماس او عنان قلم را در طیّ مراحل آن معطوف داشت و ملتمس از مستفیضان مجالس تکرار و تذکار آنکه فقیر را به دعای خیری یاد نمایند» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۷) بر اساس گفتار مترجم این مولودنامه در اصل به عربی نوشته شده که ایشان آن را به سفارش شخصی به نام کربلایی شهبسوار فرزند ملا مقیم دالکی به فارسی برگردانده است.

۵. کاتب نسخه‌های خطی

دو نسخه که انتهای آن مشخص است کاتب آن شخصی به نام محمد طاهر ابن مقصود ساکن برازجان است. تنها یک کتاب درباره محمد طاهر ابن مقصود سخن گفته است. مرحوم علیمراد فراشبندی در کتاب تاریخ و جغرافیای برازجان (سنگر مجاهدین) در بخش معرفی خطاطان برازجان چنین می‌نویسد: «مرحوم کربلایی محمد

طاهر بزرگ که پاکی ذاتش از نیکی صفاتش آشکار بود از خطاطان بنام برازجان و خط را در کمال اسلوب به شیوه‌ای مطلوب می‌نگاشت» (فراشبندی، ۱۳۳۶: ۱۹۹).

۶. نگاهی به زندگینامه ابومخنف

لوط بن یحیی بن سعید بن مخنف بن سلیم آزدی از مورخان بزرگ قرن دوم هجری است که با وجود شهرتش اطلاعات دقیقی از احوال او نیست. تاریخ ولادت او مشخص نیست؛ ولی وفات او را سال ۱۵۷ ق ذکر کرده‌اند (حموی، ۱۴۰۰ ق: ۴۱/۹). «ابومخنف در کوفه از خاندانی بزرگ و مشهور از تیره غامد و از قبیله بزرگ یمنی آزد برخاسته بود. نیای او مخنف بن سلیم بر اساس گزارش خود ابومخنف در سال ۶ ق، زمانی که پیامبر (ص) به دعوت ابوظبیران آزدی پرداخت، اسلام آورد. به همین سبب او را که از پیامبر (ص) احادیثی روایت کرده، در شمار اصحاب نهاده‌اند» (بهرامیان، ۱۳۷۳: ۲۱۴/۶) نیای او، مخنف بن سلیم آزدی از اصحاب امام علی (ع) بود (حموی، ۱۴۰۰ ق: ۴۱/۹).

آنچه از مجموع کتاب‌های رجال به دست می‌آید، این است که از علمای اهل سنت، بعضی او را شیعه می‌دانند، از این رو، وی را متروک دانسته‌اند. بعضی دیگر، سخنی از تشیع او به میان نیاورده و تنها روایاتش را ضعیف شمرده‌اند؛ چنان که یحیی بن معین درباره او می‌گوید: «[و ابومخنف] «لیس بثقة» و در جایی دیگر می‌گوید: «لیس بشيء» (ابن معین، ۱۳۹۹ ق: ۵۰۰/۲) و ابن ابی حاتم از قول یحیی بن معین می‌گوید: «او ثقة نیست و سپس از دیگران نیز نقل می‌کند که ابومخنف متروک الحدیث است» (ابن ابی حاتم: ۱۲۷۱ ق: ۱۸۲/۷) اما ابن ندیم درباره او چنین می‌گوید: «به خط احمد بن حارث خراز خواندم که علما برانند که: ابومخنف درباره عراق و اخبار و فتوحش، بیش از دیگران وارد بود و مدائنی در امور خراسان و هند و فارس و واقدی در حجاز و سیره اطلاعات بیشتری داشته و هر سه در فتوح شام اطلاعاتشان یکنواخت است» (ابن ندیم، ۱۳۸۱: ۱۵۸/۲) این عبارت را یاقوت حموی هم در معجم الادباء آورده است (حموی، ۱۴۰۰ ق: ۴۲/۹ - ۴۱). از طرف دیگر آنچه از مجموع کتاب‌های رجال شیعه به دست می‌آید، همانا اعتبار، توثیق و اعتماد بر ابومخنف است. نجاشی و علامه حلی درباره او می‌گویند: «ابومخنف شیخ اصحاب الاخبار بالکوفه و وجههم و کان یسکن الی ما یرویه.» (نجاشی، بی‌تا: ۲۴۵؛ حلی، ۱۳۸۱ ق: ۱۳۶) «مامقانی» نیز دیدگاه آن دو را تأیید می‌کند (ماقلانی، ۱۳۵۰ ق: ۴۴/۳). شیخ طوسی در کتاب رجال، او را از اصحاب امام صادق (ع) برمی‌شمارد (طوسی، ۱۴۱۵ ق: ۲۷۵). «ابومخنف از مورخان هم‌طبقه خود، همچون محمد بن اسحاق و سیف بن عمر تمیمی و شرقی بن قطامی کلبی روایاتی نقل کرده است. بدین گونه، ابومخنف در رأس مکتب اخباریان عراقی جای می‌گیرد و اهتمام گسترده او به نقل رویدادهای عراق، البته وی را از پرداختن به حوادث دیگر در سرزمین‌های ایران، مصر و شام بازداشته و اگر هم در آثار باقیمانده از او، چیزی در این موضوعات هست، بی‌گمان قابل‌سنجش با اخبار او درباره وقایع عراق نیست. این معنی تا حدی می‌تواند به تعصبات قبیله‌ای و محلی نیز حمل شود» (بهرامیان، ۱۳۷۳: ۲۱۶/۶).

برای ابومخنف ۵۲ کتاب در منابع مختلف ذکر شده است این کتاب‌ها به دو دسته تقسیم می‌شود کتاب‌هایی که درباره عراق است و کتاب‌های دیگری که به موضوعات غیر عراق می‌پردازد، یکی از کتابهای او مولودنامه امیر المؤمنین علی (ع) است. که تنها در کتاب «الذریعه إلی تصانیف الشیعه» به آن اشاره شده است کتاب «مولد امیر المؤمنین (ع) اثر ابومخنف از دی، لوط بن یحیی بن سعید که سید هاشم توبلی بحرانی از آن روایت کرده است» (منزوی تهرانی، ۱۳۴۸ ق: ۲۳/۲۷۴ رقم ۸۹۵۴)؛ بنابراین مشخص می‌شود که «ابومخنف» کتابی به نام مولودنامه امیرالمؤمنین علی (ع) داشته است.

۷. شیوه تصحیح نسخه‌ها

مصحح در مقدمه کتاب شیوه تصحیح خود را چنین بیان می‌کند:

۱. پس از بررسی و مقایسه نسخه‌ها با یکدیگر بر اساس صحت، دقت و قدمت، نسخه «مع» به عنوان نسخه اساس قرار داده شد. با مقایسه آن با دو نسخه دیگر بعد از اطمینان از صحت متن به ثبت آن اقدام کردیم. آنچه در متن آمده است؛ عبارت‌های صحیح است و آن دسته از لغاتی که در پاورقی آمده؛ لغات اشتباه است یا اگر صحیح باشد به درست بودن آن اشاره شده است.

۲. تمام احادیث وارد شده در این نسخه‌ها با مراجعه به کتاب‌های معتبر در پاورقی مستندسازی شده است.

۳. از آنجاکه نویسنده در متن کتاب اشاره‌ای به نام سوره‌ها و شماره آیات نکرده است، مصحح در تصحیح خود به نام سوره و شماره آیات در پاورقی اشاره کرده است.

۴. متن کتاب از آغاز تا پایان یکنواخت و بدون عنوان بود مصحح برای رفع این مشکل متناسب با هر موضوع اقدام به عنوان‌گذاری برای آن نموده است به همین خاطر تمام عناوینی که در این کتاب آمده است اضافات مصحح است (مهتدی، ۱۳۹۸: ۲۳)؛ همچنین کلماتی که نیاز به توضیحات کوتاه داشته است در پاورقی و کلماتی که نیاز به توضیح بیشتر داشته است در قسمت تعلیقات به آن پرداخته شده است. این تصحیح دارای ۱۴۱۶ پاورقی و همچنین فهرست اعلام است.

۸. سطح زبانی و ادبی مولودنامه

سبک‌شناسی علمی است که متکلم با الفاظی که بر روی متن پیاده می‌کند در پی فهماندن طرز تفکر خود با یاری از شیوه‌هایی است که الفاظ را سرشار از الفاظ درونی خود کند تا زمینه نیل به غایت و مقصود را برای مخاطب متن فراهم سازد و در خلال آن نیز بیشترین اثرگذاری را بر شنوندگان خود داشته باشد (فهیمی تبار و دیگران، ۱۳۹۹: ۱۰۲).

سبک‌شناسی از جامع‌ترین شیوه‌ها در بررسی متون بهره می‌گیرد؛ بدین معنی که از کوچک‌ترین سازه‌های

زبان یعنی آواها آغاز می‌شود و تا واژگان و انواع آن و نحو و ساختار جمله و بلاغت می‌پردازد.

در این مقاله به سه سطح لغوی و نحوی و بلاغی در این مولودنامه پرداخته می‌شود:

۱-۸. سطح لغوی

از جمله ویژگی‌های لغوی ترجمه این مولودنامه که هم نشأت گرفته از سبک شخصی مترجم و هم خصوصیات سبکی این دوره است می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. کاربرد بسیار واژه‌های عربی: مستجمع الکمال، کثیر النوال (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۴۹)، اولو الأبصار (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۶)، صادق الأمين، (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۵۱)، رب الأرباب مواخات (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۵۴)، القصة، بقية السيف (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۱۸)، شديد الصولة (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۱).

۲. استفاده از واژه‌ها و ترکیبات خاص:

محمد ... از پرتو جمال مهر مثال بیت الشرف، به ساحت غیرت بیت الشرف، آفتاب ساخت (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۹۳)، غارت گر اجل ساحت وجودش را از رخت حیات پرداخته است (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۲۵)، از این دار فنا به سوی عالم بقا پویم (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۲۸)، تیک بخت (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۰۸)، احدی پای شرف بر آن نهشته (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۱۳)، تا از الم مفارقت برآسایم (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۱۳)، مرا از از نیکوترین نباتی رویانید و از بهترین شجری دمانید (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۲۳)، زینت آورنگ رسالت (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۲۵)، پروانه‌وار به دور آن شمع فروزان ایوان خلافت صف بسته، بر پا ستاندند (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۳۰)، چون هنگام وضع آن به بهین نتیجه قضایای عزت و افتخار نزدیک شد (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۳۸)، از فتراک اطاعت این دو بزرگوار سرنپیچید (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۴۵)، اگر این طفل به سر حد بلوغ و رشد رسد بسا گردان را که سر در زیر پا درآورد (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۵۰)، «ابوسفیان» ملعون هوی برآورد (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۷۰)، هیچ کدام را جرأت و جلادت این دلیر فی (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۷۲)، طپانچه بر صورت او زد (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۸۷) طپانچه یعنی سیلی؛ داغ مرگش بر دل اهلش نهم و این بکد را از قبیلۀ او پردازم (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۹۵)، لؤلؤ شاهوار (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۳)، تثنق ولایت (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۴).

۳. کثرت استفاده از واژه «نمود»: «نمودن که از قرن هشتم به بعد به جای فعل‌های کردن، ساختن و گراندیدن، نیز بکار رود در ابتدا به معنی نشان دادن و ارائه کردن و آشکار ساختن بکار می‌رفته و به همان معنا درست است» (مشکور، ۱۳۵۰: ۷۳) «نمود» در این ترجمه در معنی «کرد» بسیار زیاد به کار رفته است مانند: خلقت نمود نور علی را (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۲)، پس امر نمود (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۴)، به او خطاب نمود (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۵)، سر به سوی عرش الهی بلند نمود (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۷).

۲-۸. سطح نحوی

۱. مطابقت موصوف و صفت: رتبه باذخه و درجه شامخه (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۴۴)، جایزه عظیمه و عطیه کریمه (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۵۵)، سانحه غریبه (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۶۵)، صورت‌های مهیبه و صولت‌های عظیمه، دودهای متکاتره (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۹۷)، صفات سنیّه، اسماء بهیّیه (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۳).

۲. تکرار فعل

اگر دفتر انبیاء به مهر نبوتش ختم نشدی، محضر اعتبار نگشتی و اگر محضر شهدا به خاتم اهلش مُسجَل نگشتی، عنوان دیوان افتخار نشدی. (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۲)، پس جناب الهی تسبیح نمود خود را و ما او را نیز تسبیح کردیم و تقدیس نمود خود را و ما نیز او را تقدیس کردیم و تحمید نمود خود را و ما نیز او را تحمید نمودیم و شکر نمود خود را و ما نیز او را شکر نمودیم (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۵).

۳. استفاده از وجه وصفی

سرافرازی که تا آفتاب را امر به رجوع فرموده از خطوط شعاعی انگشت اطاعت بر دیده نهاده بالزأس و العین به استقبال اشاره‌اش دویده و تا ماه از خاکِ درش اقتباس نور نموده روشناس عالم نگردیده. (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۴).

۴. جابه‌جایی ارکان جمله: گاه یکی از ارکان جمله، از محل معمول خود به بعد از فعل منتقل شده است:

فرمود ای جابر بیافرید جناب الهی مرا از نور خودش و بیافرید علی را از نور من، و من و علی هر دو از یک نوریم، و بیافرید ما را پیش از آنکه صورت هستی بخشد آفتاب و ماهتاب و نور و ظلمت و آسمان و زمین و دریا و هوا را و پیش از آنکه تشریف انسانیت دهد آدم را به دو هزار سال (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۵) بیافرید آدم را و فرودمید در او ارواح را (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۶) بشارد باد تو را به گوهری گرانمایه (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۰)، اگر جمع شوند همه خلق آسمان و زمین (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۵)، خلقت نمود نور علی را (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۲)، پس فرمود قلم را (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۳)، ای شیخ زیاده کن وصف این مولود را (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۵).

۵. تتابع اضافات

چون سلسله انتظام لالیء کلام معجز نظام آن دُرّه التاج افسر رسالت و گوهر صدف عزّت و سعادت به این جا منتهی شد (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۰).

۶. حذف فعل

حذف فعل با قرینه:

بشارت باد ترا به مولودی که امامی است فاضل و شجاعی باسل (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۷).

حذف فعل بدون قرینه:

در مَدْرَس علمش ادیب خِرَد به ابجدخوانی مشغول و در مَدْرک فهمش عقل واسطه‌ای غیرمعقول (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۸)، ابوطالب فرمود: که منم قبله عالم را مَطاف و ثمره‌ای از شجره بوسطنِ عبدمناف (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۹)، دست قدرت از آستین ولایتش پیدا و آیه نصرت از جوهر شمشیرش هویدا (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۵).

۷. تقدیم صفت بر موصوف: این مولود مبارک شخصی است شدید الصَّوله، عظیم الجواد، کثیر الذکر، دائم الشکر (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۱).

۸. آوردن حرف «ی» در آخر فعل ماضی مطلق و تبدیل کردن آن به فعل ماضی استمراری مانند: صانعی که اگر از ارتباط تاروپود، نقش قبای هستی بر قامت حیوانات راست نکردی، از ظلمت کده عدم پا بیرون ننهاده‌اندی و اگر شحنه عدلش دست تظلم کوتاه ننمودی، کیفیات عناصر در ساحت مزاج همگی به یک پای نستاندندی (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۰) به عزت و جلال خودم که اگر واسطه ایجاد دو بنده من نبودی که اراده ازلی من به خلقت ایشان در دار دنیا تعلق پذیرفته است هر آینه تو را نیافریدمی، و گرد فنا از صورت وجودت نیفشاندمی و از بحر عدم به ساحل هستی نرساندمی (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۶).

۸. تأثیرپذیری از متن عربی

مترجم در ترجمه خود تحت تأثیر متن عربی مولودنامه بوده است؛ به‌همین خاطر در ترجمه خود از کلماتی مانند، پس معادل (فـ)، بدرستی که معادل (إنّ و أنّ)، آوردن فعل در اول جمله مانند: پس گفت چگونه یافتی صفت او را (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۱)، بدرستی و راستی که مثال این سعاتمند مثال کشتی نوح است (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۰۸)؛ همچنین در این مولودنامه واژه‌ها و ترکیب‌های عربی بسیار بکار رفته است که قبلاً توضیح داده شد.

۳-۸. سطح بلاغی

۱. استفاده از آرایه‌های ادبی همچون استعاره و تشبیه و کنایه... مانند:

استعاره: لباس عزت (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۷)، اسب باد رفتار (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۵۷)، رداء عظمت

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۶۰)، چراغِ عمرش (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۰۹)، دستِ مَسَّاطَةُ قَدْرَت (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۹) دستِ اجل (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۴۵) مرا غلامی است «صارم» نام که از بیمِ رُمَحَش سپهر، شکم به خود دزدیده و از خوفِ تیغش آفتابِ سَپَر بر سرکشیده (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۱۰)، در این مثال صنعتِ حَسَن التعلیل، استعاره، کنایه استفاده شده است؛ چراکه آسمان به انسانی تشبیه شده که از ترس شکم خود را فرو برده است و در قسمت دوم آفتاب به انسانی تشبیه کرده برای دفاع از خود از سپر بهره برده است.

تشبیه: آنکه از مشعلِ عالمِ افروز هدایتش اقتباس نور ننماید، شمع‌وار رشته عمرش آتش حسرت درگیرد (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۵۲)

استفاده از صنعت کنایه: شما را علی رؤوسِ الأشهاد رسوا نمایم (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۸۵) علی رؤوسِ الأشهاد کنایه از آشکارا است، از کثرتِ فَرَح در پوست نگنجید (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۱).

۲. از آنجا که اشعار بکار رفته در این مولودنامه اضافات مترجم بوده است از مجموع ابیاتی که در این کتاب آمده است ایشان در چند مورد از بزرگان ادب پارسی تضمین کرده است مانند:

ای برون از حد و قیل و قال من گی کند وصفت زبانِ لالِ من

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۶)

مصراع نخست این بیت برگرفته از مولوی است:

ای برون از وهم و قال و قیل من خاک بر فرق من و تمثیل من

(مولوی بلخی، ۱۳۷۵: ۱۶۰)

سر که نه در راه عزیزان بُود بارِ گرانیست کشیدن به دوش

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۴۹)

این بیت دقیقاً در غزل ۳۳۷ سعدی آمده است (سعدی، ۱۳۴۲: ۲۶۱).

چه خوش گفت آن مردِ پاکیزه به گل، چشمه خُور، نشاید نهفت

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۷۷)

مصراع دوم این بیت قسمتی از شعر سعدی در بوستان است:

بگفت آنچه دانسته و بایسته گفت به گل چشمه خُور نشاید نهفت

(سعدی شیرازی، ۱۳۷۵: ۱۳۳)

مترجم در جایی دیگر اقتباس از نظامی کرده است:

گوزنی که با شیر بازی کند زمین جای خورش نمازی کند

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۷۸)

این بیت قسمتی از قصیده «سگالش نمودن اسکندر...» از شرفنامه نظامی است که در آنجا چنین آمده:

گوزنی که با شیر بازی کند زمین جای قربان نمازی کند

(نظامی، ۱۳۸۳، ج ۲، شرفنامه: ۱۳۳)

۹. ویژگی‌های محتوایی مولودنامه

در اینجا به برخی ویژگی‌های محتوایی این کتاب اشاره می‌کنیم:

۱. این کتاب با موضوع آفرینش پیامبر (ص) و امام علی (ع) قبل از آفرینش هستی شروع می‌شود و نگاهی گذرا به خلقت حضرت آدم (ع) و اجداد پیامبر (ص) دارد؛ سپس به داستان ولادت امام علی (ع) تا هجرت ایشان از مکه به مدینه و توطئه‌های قریش و ازدواج آن حضرت با حضرت فاطمه زهرا (س) می‌پردازد.
۲. در این کتاب به آیات قرآن کریم و روایت معتبر استناد شده است؛ به طوری که بینامتنی بسیار زیادی را در اشعار و نثر این کتاب می‌توان دید.

۵. القاب و اوصاف متعدد و زیبایی برای حضرت علی (ع) در این کتاب بکار رفته است که برخی از آن‌ها را در کتب دیگر نمی‌توان یافت: «مکسر اوثان و مُنکس فرسان، حسن الوجه، ادعج العینین، أزج الحاجبین، أحور المقلتین، مؤرد الحدین، أزهر اللون، ملیح الکون، زین اللّحیه، أفنی الأنف، أصلع الرأس، نه قصیری است لاصق و نه طویلی است شاهی و او است که متّصف است به وسعت منکبّین و قوّة زندین و شدة ساعدین و قاتل عمّریّن، مُصلّی قبلتین» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۲-۸۳) به عنوان مثال قاتل عمّریّن در کتب دیگر وجود ندارد که منظور از آن در اینجا عمرو بن مخزوم و عمرو بن عبد وُدّ است که اولی در جنگ بدر (مازندارنی) (ابن شهر آشوب)، ۱۳۷۹، ج ۱، ص ۸۲) و دومی در جنگ خندق (احزاب) به دست امیرالمؤمنین (ع) کشته شدند (ابن اثیر، ۱۳۷۱، ج ۲، ص ۲۰۶؛ البلاذری، ۱۹۹۶، م، ج ۱، ص ۳۴۵) همچنین عمرو بن عبدالمه جُمجی در جنگ احد به دست حضرت امیرالمؤمنین (ع) کشته شد (العکبری البغدادی (شیخ مفید)، ۱۴۱۳، ج ۱: ۹۱).

۳. در این کتاب از اصطلاحات فلسفی نیز کمک گرفته شده است مانند: «آباء علوی و امتهات سُفلی» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۷۶) و «اجسام ممکنه و اعراض ممکنه» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۳).

۴. اشاره به شخصیت‌های پیشگوی عصر جاهلی: ای ابوطالب، پیش از من سَطیحِ کاهن از میلاد این مولودِ با سعادت خبر داده (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۴)، سَطیح نام کاهنی در عرب جاهلی که در بدن او استخوانی جز استخوان سر نبود و مسائل را از پیش خبر می‌داد و کلمات خود را مسجع می‌گفت (دهخدا، ذیل ماده س ط ح).

۵. در این کتاب به برخی اساطیر ایرانیان نیز اشاره شده است: در آن میانه شیری است که شیر گردون از بیم سرپنجه‌اش شکم بر گاوِ زمین نهاده (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۳۹): «گاوِی که زمین بر پشت او است و آن گاو بر پشت ماهی است، در اساطیر آورده‌اند که زمین بر دو شاخ گاو قرار» دارد (دهخدا، ذیل ماده گاو).

۶. این مولودنامه از هرگونه اهانتی به مقدسات اهل تسنن پیراسته است.

۷. مترجم در خلال ترجمه خود اشعاری را متناسب با متن آورده است که این نشان می‌دهد که او از ذوق شعری بالایی برخوردار بوده است. این اشعار از هرگونه غزلی خالی است و آنچه در آن وجود دارد روح مدح و بیان مناقب امیر بیان علی (ع) است. نمونه‌ای از این اشعار:

علی را قدر از این عالم فزون است	علی را پایه از گردون برون است
زمولود علی شد کعبه آباد	حرم شد محترم زمزم به او شاد
منا شد با منای خویشتن یار	فزون تر شد صفا را قدر و مقدار
به بزم عشرتش جبریل چاکر	ملک فرش حریمش کرده شه‌پیر

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۲۹)

۱۰. نقایص و معایب مولودنامه

از روی انصاف برخی از اعتراضات بر این مولودنامه وارد است و اشتباهات متعدّد در آن دیده می‌شود، از باب تتمیم فایده به ذکر چند نمونه از آن می‌پردازیم. باید دانست که اشتباهات این مولودنامه چند نوع است:

۱. مترجم کتاب سعی داشته است تا برخی کلمات را برای سهولت در تلفظ حرکت‌گذاری کند ولی برخی موارد اشتباهاتی وجود دارد مانند: بُنْصُر (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۷) که صحیح آن بِنِصِر است، این اشتباهات در حرکت‌گذاری احادیث نیز دیده می‌شود.

۲. محدود بودن این مولودنامه به بخش کوتاهی از زندگانی امام علی (ع) یعنی از تولد تا زمان هجرت حضرت

از مکه به مدینه و ازدواج ایشان با حضرت فاطمه (س) را در برمی‌گیرد و به دیگر بخش‌ها زندگی ایشان نپرداخته است.

۳. عدم یکدستی متن کتاب: در برخی موارد متن از حالت مسجع، خارج و به صورت غیرمسجع تغییر می‌یابد.

۴. آیات و روایاتی که در این ترجمه بکار رفته است ترجمه نشده است.

۵. در برخی موارد اشعاری که در این کتاب بکار رفته است از نظر عروضی دچار مشکلات وزنی است مانند:

فکرِ دوراندیش چندین ره نوشت عاقبت در نیمه ره بازگشت

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۸۶)

خیانت در حریمش ره نجسته جنابش بر رسالت راه بسته

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۶۳)

این ابیات از نظر عروضی دارای عیب اقواء است.

کس را در آستانه قدر تو راه نیست مقدار رفعت تو کجا دیگران کجا

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۰۶)

نماید دستبرد او در ایام به چشم رزم جویان صبح را شام

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۱۵۱)

کاشف اسرارِ عینِ ذاتِ علی است مقصد از اسماء از صفات علی

(ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۳۶)

این ابیات از نظر عروضی مشکل وزنی دارد.

۶. مترجم در ترجمه کلمات در برخی موارد از حالت فصیح‌گویی خارج شده و از لهجه کمک گرفته است: «اما تو از مایی و ما از تو، این حریم را برگردون تا خون تو پایمال نگرده» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۰۶).

۷. یکی از مهم‌ترین اشکالات این کتاب شک در درستی انتساب این کتاب به «ابومخنف لوط بن یحیی ازدی» است. مترجم ادعا می‌کند که این مولودنامه ترجمه مولودی «ابومخنف» است؛ اما ایرادی که به درستی ادعای انتساب این مولودنامه به «ابومخنف» می‌توان گرفت این است که در ابتدای کتاب روایتی از زبان «ابومخنف» آورده شده است که در آن «ابومخنف» روایتی را از «حسن بن احمد عطار» نقل می‌کند، مترجم بعد از آوردن مقدمه

خود، کتاب را چنین آغاز می‌کند:

«مروى است از ابى مِخْنَفِ لوط بن يحيى اَزْدِي رحمة الله [عليه] كه گفت خبر داد مرا حسن ابن احمد عَطَّار رحمة الله [عليه] كه در مسجد خود در روز بيست و دويم از شهر شعبان المعظم سنه سيصد و سى از هجرت و او گفت روايت كرد مرا احمد بن محمد بن اسماعيل و او گفت روايت كرد مرا عمران بن ارق از عبدالله بن عبدالعزيز از عبدالله بن عبد الحميد از سالم از جابر بن عبدالله انصاري رحمة الله [عليه] كه او گفت» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۶۱).

ايرادى كه در انتساب اين مولودنامه به ابومخنف مطرح مى شود اين است كه «ابومخنف» متوفى سال ۱۵۷ ق است؛ درحالى كه «حسن بن احمد عطار» متوفى سال ۵۶۹ ق است (منزوى تهرانى، ۱۴۰۸ ق: ۱۵۲/۱۵؛ امين، بى تا: ۶۳۴/۴؛ كحاله، ۱۹۹۳ م: ۵۳۳/۱) حال اين پرسش مطرح مى شود كه چگونه ممكن است «ابومخنف» از كسى كه سال ها بعد از او مى زيسته نقل روايت کرده باشد؟! از طرف ديگر در تمام نسخه هاى اين كتاب سال روايت اين كتاب سيصد و سى ذكر شده است؛ درحالى كه بر اساس منابع ديگر سال روايت اين حديث ششصد و سى و سه است؛ همچنين به جاي عمران بن ارق در منابع ديگر از عمر بن روق نام برده شده است.

روايات اين سخن در منابع ديگر چنين آمده است: «أخبرنا الشيخ الإمام العالم الورع الناقل ضياء الدين شيخ الإسلام أبو العلاء الحسن بن أحمد بن يحيى العطار الهمداني ره في همدان في مسجده في الثاني والعشرين من شعبان سنة ثلاث و ثلاثين و ستمائة قال حدثنا الإمام ركن الدين أحمد بن محمد بن إسماعيل الفارسي قال حدثنا عمر بن روق الخطابي قال حدثنا الحجاج بن منهال عن الحسن بن عمران عن شاذان بن العلاء قال حدثنا عبد العزيز عن عبد الصمد عن سالم عن خالد بن السري عن جابر بن عبد الله الأنصاري» (قمي، ۱۳۶۳: ۵۴)؛ در بحار الأنوار به نقل از «الفضائل لابن شاذان» چنين آمده است: «الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى الْعَطَّارُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْفَارُوسِيِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ رَوْقِ الْخَطَّابِيِّ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ مَنْهَالٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عِمْرَانَ عَنْ شَاذَانَ بْنِ الْعَلَاءِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ عَنْ سَالِمٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ السَّرِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ» (مجلسي، ۱۴۰۴ ق: ۱۴۹/۳۵).

شيوه نقل حديث در اين مولودنامه به جز عبارت نخستين كه سلسل روايات حديث را بيان مى كند در بقيه موارد از نوع مرسل است يعنى بدون واسطه حديث را از معصوم روايت مى كند: «أَنْ صَدِّقَهُ طَاهِرُهُ وَأَنْ زَكِيَّتُهُ مَطْهَرَةٌ سِرٌّ بِهَسْوَى أَسْمَانَ بَلَنْدَ نَمُودَ وَ فَرَمُودَ: اللَّهُمَّ أَعِزِّزْ عَلَيَّا بِعِزِّكَ وَ أَحْرِزْهُ بِحِزِّكَ وَ لَا تُسَلِّمْ نَبِيَّكَ وَ وَصِيَّتَهُ إِلَى الْأَعْدَاءِ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ» (ابومخنف، ۱۳۹۸: ۲۰۴)؛ «حضرت رسالت پناه به گريه درآمد؛ پس فرمود كه اسأل الله أن يقيق من فوقك و عن يمينك و عن شمالك و من بين يديك و من خلفك من الشيطان الرجيم» (همان، ۲۳۹).

پى نوشت:

۱. دالکی شهری از توابع شهرستان دشتستان از استان بوشهر است.

نتیجه‌گیری:

از بررسی مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) منسوب به ابومخنف می‌توان نتیجه گرفت با وجود این که در ابتدای این کتاب ابومخنف متوفی ۱۵۷ ق حدیثی را از حسن بن احمد عطار متوفی ۵۶۹ ق روایت شده است که باعث تشکیک در صحت ادعای «محمد تقی موسوی» در ترجمه مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) اثر «ابومخنف» می‌شود؛ اما ترجمه او در نوع خود اثری ارزشمند است؛ زیرا با تطبیق مطالب او با دیگر منابع معتبر کمترین اختلاف را می‌توان مشاهده کرد؛ نوع متن این مولودنامه و تقدیم افعال بر فاعل و همچنین کثرت استفاده از کلماتی مانند پس، سپس، بدرستی که، گویای این است که این مولودنامه ترجمه از نسخه عربی آن است. مترجم در ترجمه خود از نثری مسجع به همراه صنایع ادبی همچون تشبیه و استعاره و کنایه بهره برده است. ویژگی‌های این مولودنامه در سه سطح لغوی و نحوی و بلاغی به آن نثری جذاب و دلنشین داده است. مترجم در خلال ترجمه خود اشعاری را متناسب با متن آورده است که این نشان می‌دهد که او از ذوق شعری بالایی برخوردار بوده است. مترجم چهار بیت از آن‌ها را از شاعران دیگر اقتباس کرده است و شش بیت نیز مشکل عروضی دارد. این مولودنامه با موضوع آفرینش پیامبر (ص) و امام علی (ع) قبل از خلقت حضرت آدم (ع) شروع می‌شود؛ سپس به داستان ولادت امام علی (ع) تا هجرت ایشان از مکه به مدینه و توطئه‌های قریش می‌پردازد و در نهایت با موضوع ازدواج آن حضرت با حضرت فاطمه زهرا (س) خاتمه می‌یابد. از جمله ویژگی‌های لغوی ترجمه این مولودنامه که هم نشأت گرفته از سبک شخصی مترجم و هم خصوصیات سبکی این دوره است عبارتند از: کاربرد بسیار واژه‌های عربی، استفاده از واژه‌ها و ترکیبات خاص، کثرت استفاده از واژه «نمود». در سطح نحوی این ویژگی‌ها در نثر مترجم آشکار است: مطابقت موصوف و صفت، تکرار فعل، استفاده از وجه وصفی، جابه‌جایی ارکان جمله: گاه یکی از ارکان جمله، از محل معمول خود به بعد از فعل منتقل شده است، تتابع إضافات، حذف فعل با قرینه، حذف فعل بدون قرینه، تقدیم صفت بر موصوف، آوردن حرف «ی» در آخر فعل ماضی مطلق و تبدیل کردن آن به فعل ماضی استمراری، تأثیرپذیری از متن عربی. مترجم در سطح بلاغی در نثر خود از استعاره و تشبیه و کنایه بهره برده است.

عدم تعارض منافع

نویسندگانی که نام‌هایشان ذکر شده است تأیید می‌کنند که هیچ وابستگی یا مشارکتی با هیچ سازمان یا نهادی که منافع مالی (مانند حق الزحمه؛ کمک‌های آموزشی؛ شرکت در سخنرانی‌ها؛ عضویت، استخدام، مشاوره، مالکیت سهام یا سایر منافع مالی؛ و شهادت کارشناسی یا ترتیبات مجوز اختراعات) یا منافع غیرمالی (مانند روابط شخصی یا حرفه‌ای، وابستگی‌ها، دانش یا باورها) در موضوع یا مواد مورد بحث در این دست‌نوشته ندارند.

منابع

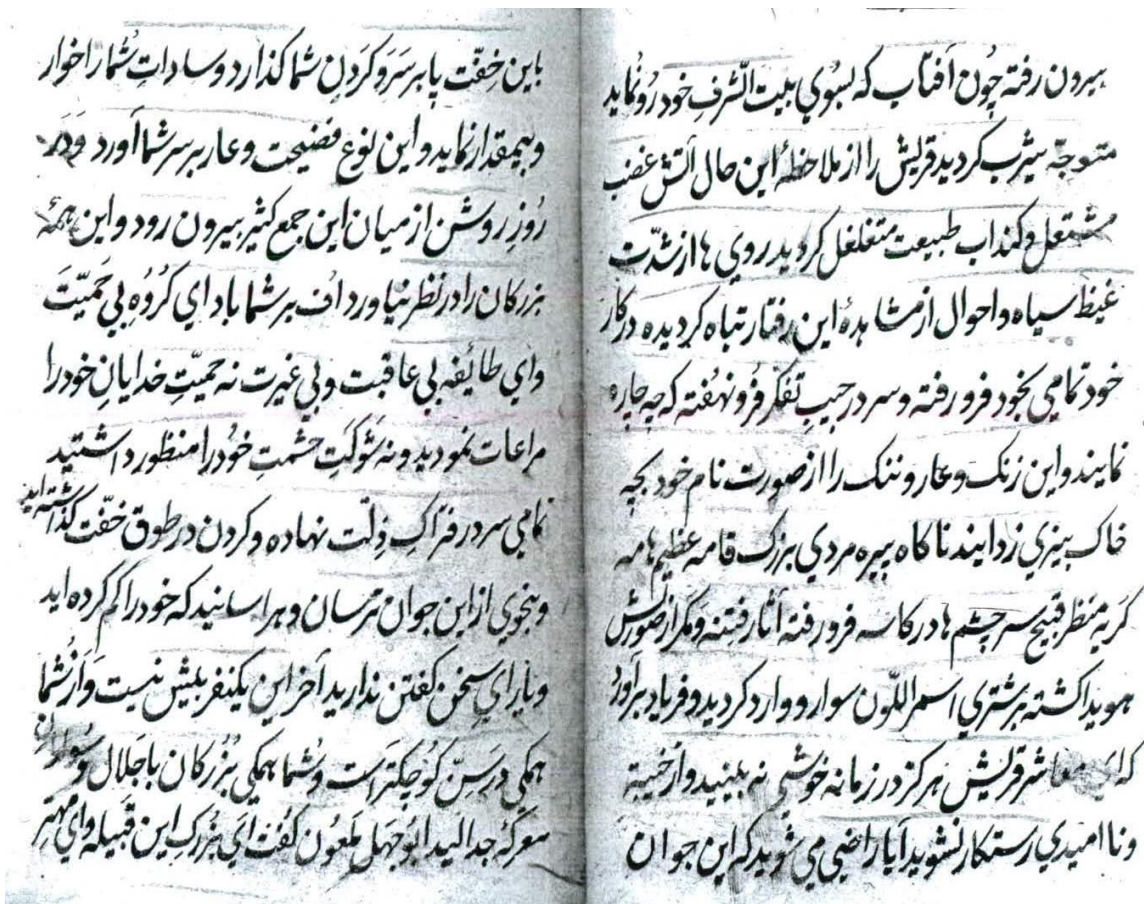
- ابن ابی حاتم، عبدالرحمن بن محمد بن ادریس. (۱۲۷۱ ق). **الجرح و التعديل**. بيروت: دار الكتب العلمية.
- ابن اثیر، عزالدین علی. (۱۳۷۱). **الکامل**. ترجمه ابوالقاسم حالت و عباس خلیلی. تهران: مؤسسه مطبوعاتی علمی.
- ابن معین، ابوزکریا یحیی. (۱۳۹۹ ق). **تاریخ یحیی بن معین بروایة الدورى**. تحقیق احمد نور سیف. ریاض: مرکز البحث العلمی بجامعة الملك عبد العزيز.
- ابن ندیم، محمد بن اسحاق. (۱۳۸۱). **الفهرست**. ترجمه محمد رضا تجدد. تهران: اساطیر.
- ابومخنف ازدی، لوط بن یحیی. (۱۳۹۸). **مولودنامه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع)**. مترجم محمدتقی موسوی. تصحیح و تعلیق حسین مهتدی. قم: کلام ماندگار.
- امین، سید محسن. (بی تا). **اعیان الشیعه**. بی جا.
- البلاذری، احمد بن یحیی بن جابر. (۱۹۹۶ م). **أنساب الأشراف**. تحقیق سهیل زکار و ریاض زکلی. بیروت: دار الفکر.
- بهرامیان، علی. (۱۳۷۳). **دایرة المعارف بزرگ اسلامی = مقاله ابومخنف**. تهران: دایرة المعارف بزرگ اسلامی.
- حلی (علامه)، حسن بن یوسف. (۱۳۸۱ ق). **رجال الحلی**. نجف: منشورات مطبعة الحیدریة.
- حموی، یاقوت بن عبدالله. (۱۴۰۰ ق). **معجم الأدباء**. بیروت: دار الفکر.
- درایتی، مصطفی. (۱۳۸۹). **فهرستواره دست‌نوشته‌های ایران (دنا)**. تهران: کتابخانه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.
- درایتی، مصطفی. (۱۳۹۲). **فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنا)**. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- دهخدا، علی اکبر. (۱۳۸۹). **لغتنامه دهخدا**. تهران: انتشارات دانشگاه.
- سعدی شیرازی، ابو محمد مشرف الدین مصلح. (۱۳۷۵). **بوستان**. تصحیح غلامحسین یوسفی. تهران: انتشارات خوارزمی.
- سعدی شیرازی، ابو محمد مشرف الدین. (۱۳۴۲). **غزلیات سعدی**. تصحیح محمد علی فروغی. تهران: انتشارات اقبال.
- طباطبایی، سید محمدحسین. (۱۳۷۴). **تفسیر المیزان**. قم: دفتر تبلیغات اسلامی.
- طوسی، محمد بن حسن. (۱۴۱۵ ق). **رجال الطوسی**. تحقیق جواد القیومی الاصفهانی. قم: مؤسسه النشر الاسلامی جامعه مدرسین قم.
- العکبری البغدادی (شیخ مفید)، محمد بن محمد النعمان. (۱۴۱۳ ق). **الإرشاد في معرفة حجج الله على العباد**. تحقیق مؤسسه آل البيت. قم: مؤسسه آل البيت.
- فراشبندی، علیمراد. (۱۳۳۶). **تاریخ و جغرافیای برازجان (سنگر مجاهدین)**. شیراز: چاپخانه احمدی.
- فهیمی تبار، حمید رضا؛ موسوی، سید محمود؛ دیناروند، میلاد؛ قپانی، سید امیر حسین. «سبک‌شناسی سوره مدثر». فصلنامه مطالعات متون اسلامی. شماره ۱۹.
- قمی، شاذان بن جبرئیل. (۱۳۶۳). **الفضائل**. قم: انتشارات شریف رضی.
- کحاله، عمر رضا. (۱۹۹۳ م). **معجم المؤلفین**. بیروت: مؤسسه الرساله.
- مازندرانی (ابن شهر آشوب)، محمد بن علی. (۱۳۷۹). **المناقب**. قم: مؤسسه انتشارات علامه.
- مامقانی، عبدالله بن محمد. (۱۳۵۰ ق). **تنقیح المقال فی علم الرجال**. نجف.

- مجلسی، محمد باقر. (۱۴۰۴ ق). بحار الأنوار. بیروت: مؤسسه الوفاء.
- منزوی تهرانی (آقا بزرگ تهرانی)، محمد محسن. (۱۴۰۸ ق). الذریعه الی تصانیف الشیعه. قم: اسماعیلیان.
- مشکور، محمد جواد. (۱۳۵۰). دستورنامه در صرف و نحو زبان پارسی. تهران: مؤسسه مطبوعاتی شرق.
- مولوی بلخی، جلال‌الدین محمد. (۱۳۷۵). مثنوی. تصحیح محمد استعلامی. تهران: انتشارات زوار.
- مهتدی، حسین. (۱۳۹۸). مقدمه ابومخنف.
- نجاشی، ابوالعباس احمد بن علی بن احمد. (بی‌تا). کتاب الرجال. تهران: منشورات مرکز نشر کتاب.
- نظامی، الیاس بن یوسف. (۱۳۸۳). کلیات نظامی. تصحیح وحید دستگردی. تهران: انتشارات طلایه.
- یحیی، یحیی بن ابراهیم بن علی. (بی‌تا). مرویات ابی مخنف فی تاریخ الطبری. الرياض: دار العاصمة.

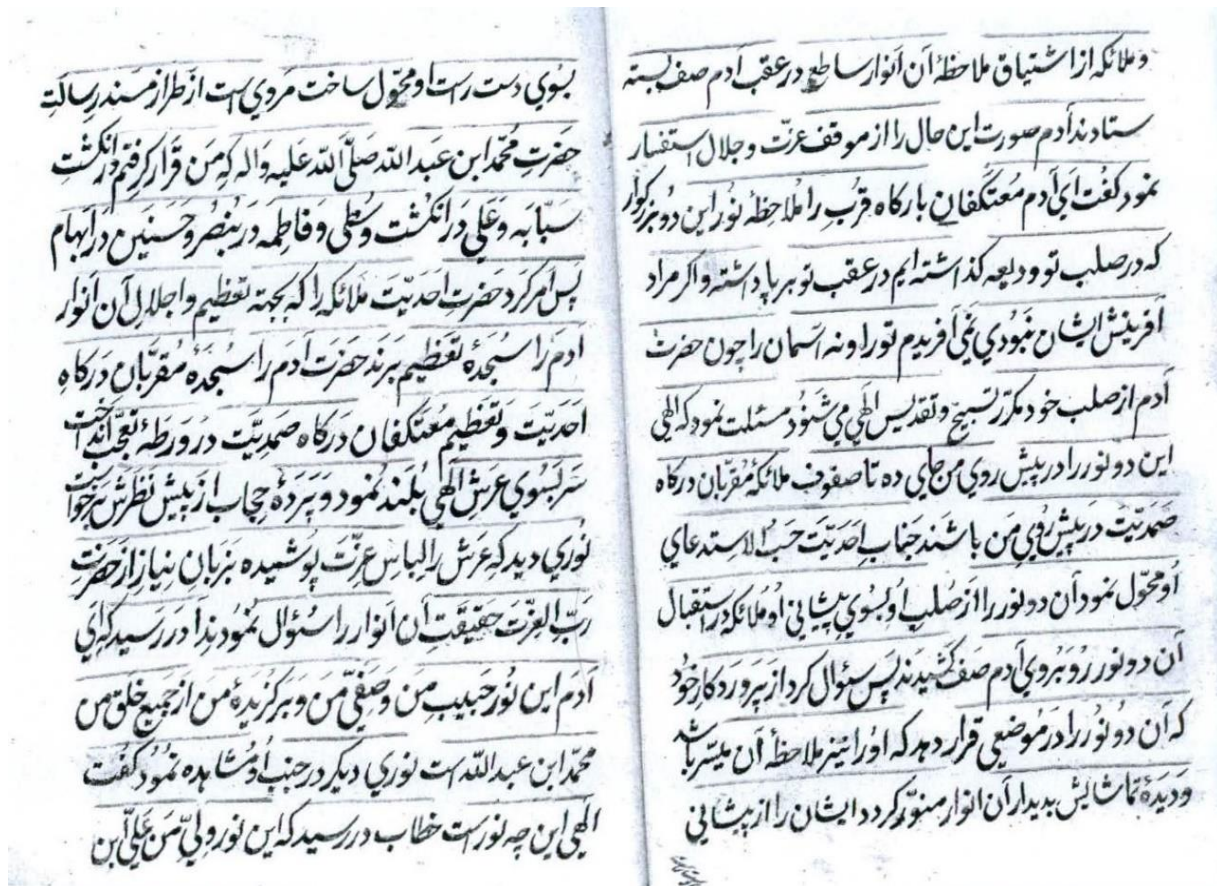
پیوست - تصاویر نسخ خطی

نمونه نسخه «مع»

نمونه نسخه «بح»

نمونه نسخه «اح»

ممکنه چون شکل اول مع امکان الصغری نتیجه نبخش
و بی صورت عودش هیولای ممکنات قوام مستی نه پذیرد
سرافزای که تا آفتاب امر بر جوع فرموده از خطوط شاعی
انگشت اطاعت بر دیده نهاده با ابرو العین با استقبال
شاهش دویده و تاماه از خاک درش اقتباس نور
نموده روشناس عالم نکودیده شخص تقدیر از حلقه قمرک
ارادتش کردن بیرون نتواند کشید و صیاد قضا در دام
حکمش بخود نتواند طپید دست قدرت از آستین و لاش
پیداوایه نصرت از جوهر شمشیرش هویدا درگاه زرش کردن
خشمش اگر از بار سربکباری بخوید در ساحت دارالملک فنا
نیز آرام نکیرد و در محیط قهرش کشتی بدن تا از نقد روان تپی

نکرد از چارم وجهه مخاطره استخلاص نپذیرد نایره خشمش اگر
ملتهب شود آب حیات در شاخسار وجود خشمش کل آتش
نماید بحر لطفش اگر متموج کرد آتش دوزخ چون آب کوثر کره
از لکوت یاد سرخچه قدرتش کوش فلک بچیده و دست توتش
کردن چرخ را در چیز اطاعت کشیده و پایه قدرتش را عرش
برین تحصیل مفاخرت بر سر گرفته از تجلیت زسارش مهر و ماه خاره
در زیر دامن شفق نهفته در مرات ضمیرش صورت معنی از عکس
بدن پیدا و در رای میزش معانی صورت پیش از تصور هوید افزیه
خلافت اگر بمقدم شرفش سرافراز نکشتی طایه اعتبارش جز
مشتی خاک نبود و محراب امامت اگر بتشریف نزلش
مشرّف نکشتی لبوی غیری دیده نکشود و نظم

انگیزه مترجم

نسخه بح	نسخه مع
<p>التحفة والسلام بنا، عليه يزين اوان سعادت شان غالب شان سعادت و سلامت تفتحي شان منو سلسل سحر و سحران باني بياني بره امتنان تفتحي بياني عزت و افتخار سلامه شجره مرآت و اعتبار كر بلاني شهور خلف ارجمند مرمت و غفران بناه علامه مقيم والكي نظر بر اسم خير تواني ز اين فقير قليل البصاغة القاسم نموده كه حسب الهام او مولود نامه حضرت اميرالمؤمنين وامام المتقين ويعسوب الدين وهدوة الصالحين وقاية العز النجاني علي بن ابي طالب عليه السلام را مطابق الكافي واهل البيت عالم فاضل ابني مخنف لوط بن يحيى ازدي رتبه الله بليت تفتحي بفهم در رشته تحرير و رسك تفرير منظم سازم تا از فعايد اين عامة خلق فتيش باب و بهره منكره و اين بنده عاين مودت المووي اجماع مرام او را عنيت رشته حسب اللغات و لغات</p>	<p>مقاله شام مستفيضان محافل را درت عرف البيان و مطلب الذات كرد و كوس مستعان مجالس سعادت را از لالي معاني اوزيره اعتبار كشد ذكر اثار و بيان اخبار از اطره اسرار عليه التحفة والسلام بنا، عليه درين اوان سعادت شان عالي شان سعادت و صلاحيت و تقوي شان منو سلس اساس شير و احسان باني مهابتي بره امتنان نتيجته و فضاي بي عزت و افتخار سلامه شجره مرمت و اعتبار كر بلاني شهور خلف ارجمند مرمت و غفران بناه علامه مقيم والكي نظر بر اسم خير تواني ز اين فقير قليل البصاغة القاسم نموده كه حسب الهام او مولود نامه حضرت اميرالمؤمنين وامام المتقين ويعسوب الدين وهدوة الصالحين وقاية العز</p>

کاتب نسخ

نسخه بح	نسخه مع
<p>التحفة والسلام بنا، عليه يزين اوان سعادت شان غالب شان سعادت و سلامت تفتحي شان منو سلسل سحر و سحران باني بياني بره امتنان تفتحي بياني عزت و افتخار سلامه شجره مرآت و اعتبار كر بلاني شهور خلف ارجمند مرمت و غفران بناه علامه مقيم والكي نظر بر اسم خير تواني ز اين فقير قليل البصاغة القاسم نموده كه حسب الهام او مولود نامه حضرت اميرالمؤمنين وامام المتقين ويعسوب الدين وهدوة الصالحين وقاية العز النجاني علي بن ابي طالب عليه السلام را مطابق الكافي واهل البيت عالم فاضل ابني مخنف لوط بن يحيى ازدي رتبه الله بليت تفتحي بفهم در رشته تحرير و رسك تفرير منظم سازم تا از فعايد اين عامة خلق فتيش باب و بهره منكره و اين بنده عاين مودت المووي اجماع مرام او را عنيت رشته حسب اللغات و لغات</p>	<p>اميرالمؤمنين مرقوم بافت نيست لاف چه ظاهر منو سلسل سحر و سحران عليه يزين اوان سعادت شان غالب شان سعادت و سلامت تفتحي شان منو سلسل سحر و سحران باني بياني بره امتنان تفتحي بياني عزت و افتخار سلامه شجره مرآت و اعتبار كر بلاني شهور خلف ارجمند مرمت و غفران بناه علامه مقيم والكي نظر بر اسم خير تواني ز اين فقير قليل البصاغة القاسم نموده كه حسب الهام او مولود نامه حضرت اميرالمؤمنين وامام المتقين ويعسوب الدين وهدوة الصالحين وقاية العز النجاني علي بن ابي طالب عليه السلام را مطابق الكافي واهل البيت عالم فاضل ابني مخنف لوط بن يحيى ازدي رتبه الله بليت تفتحي بفهم در رشته تحرير و رسك تفرير منظم سازم تا از فعايد اين عامة خلق فتيش باب و بهره منكره و اين بنده عاين مودت المووي اجماع مرام او را عنيت رشته حسب اللغات و لغات</p>